

MELAND KOMMUNE

Plan for selskapskontroll 2016-2019

12.03.2016

Bakgrunn

Kommunesektoren har sidan slutten av 90-talet vore prega av ei auka fragmentering der delar av verksemda har blitt skilt ut i føretak, interkommunale samarbeid, interkommunale selskap, aksjeselskap o.l., og ofte i form av eigne rettssubjekt utanfor kommunelova sine rammer. Val av organisasjonsform legg rammene for kommunestyret sine styringsmoglegheiter overfor fristilte selskap, ettersom disse har eigne selskapsorgan og er regulert av særskilt lovgjeving, som bl.a. fastsett forholdet mellom eigarane (kommunen) og selskapsorgana. Dette medfører utfordringar når det gjeld demokratisk, folkevalt styring og kontroll av verksemdar. Eigarstyring og selskapskontroll er kommunesektoren sine verktøy for å møte disse utfordringane.

Innhaldet i selskapskontrollen

Heimelen for selskapskontroll følgjer av kommunelova (kompl.) § 77 nr. 5, som seier at kontrollutvalet skal *"påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens (...) interesser i selskaper m.m."*, jf. tilsvarende formulering i § 13 første ledd i forskrift om kontrollutval i kommunar og fylkeskommunar. Etter § 13 andre ledd skal det *"minst en gang i valgperioden utarbeides plan for gjennomføring av selskapskontroll. Dette skal skje senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert."* Tredje ledd fastsett at kommunestyret vedtar planen.

Kontrollutvalforskrifta § 13 må også sjåast i samanheng med kompl. § 80, som direkte regulerer innsynsretten til kontrollutvalet og den som utfører selskapskontrollen i selskapa, som er fullt eigd – direkte eller indirekte – av kommunar/fylkeskommunar. Følgjande figur syner selskapskontrollen sitt omfang og innhald.

Figur: Selskapskontroll – overordna skisse

Selskapskontroll kan delast i to delar, eigarskapskontroll (obligatorisk) og forvaltningsrevisjon (frivillig). Eigarskapskontrollen kan utførast av kontrollutvalet sitt sekretariat, kommunen sin revisor eller andre som kontrollutvalet sjølv måtte velja. Forvaltningsrevisjon skal utførast i samsvar til kap. 3 i forskrift om revisjon og i samsvar til god kommunal revisjonsskikk, og den må utførast av ein kvalifisert og uavhengig revisor.

Selskapskontrollen omfattar både heileigde og deleigde selskap, her inngår også selskap med private eigarar. På grunn av at innsynsretten etter § 80 er avgrensa til heileigde, kommunale selskap, vil det vera forskjellar med omsyn til korleis selskapskontrollen kan utførast i heileigde kontra deleigde selskap.

Formålet med selskapskontrollen

Selskapskontrollen er eit middel for å ha tilsyn med at forvaltninga av kommunen sine eigarinteresser fungerer tilfredsstillande i høve til kommunestyret sine vedtak og føresetnadar og i samsvar med aktuelle lover og reglar.

Formålet med *eigarskapskontrollen* er å kontrollera om den som utøver kommunen sine eigarinteresser, utøver myndigheita slik det er fastsett i den aktuelle verksemdslova samt ivareteke kommunen sine interesser i samsvar med kommunestyret sine vedtak og føresetnadar. Eigarskapskontrollen er avgrensa til ei vurdering av om eigaren har etablert tilfredsstillande rammer for styring, og at verksemda faktisk opererer i tråd med formålet. Ei materiell vurdering av selskapet si organisering, drift og funksjon fell difor utanfor denne kontrollen.

Ved behov kan det også gjennomførast forvaltningsrevisjon av selskap. I selskap med statlege eller private eigarinteresser må dette, om ikkje anna er avtalt mellom eigarane, skje med utgangspunkt i opne kjelder, då innsynsretten etter § 80 ikkje gjeld. Formålet med *forvaltningsrevisjonen* vil vera å gjennomføra systematiske vurderingar av økonomi, produktivitet, måloppnåing og verknadar av kommunestyret sine vedtak og føresetnadar. Ein slik revisjon vil dermed ha fokus på sjølve aktiviteten og resultat i selskapet.

Gjennomføring og rapportering av kontrollen

Gjennomføring

Kontrollutvalet vurderer årleg omfanget av selskapskontrollar og kva kontrollar som skal gjennomførast med utgangspunkt i plan for selskapskontroll. I den grad det er vurdert som nødvendig, kan kontrollutvalet be om innsyn i relevante dokument. Kontrollutvalet kan gjera endringar i planen, dersom føresetnadane endrar seg.

Selskapskontrollen vert gjennomført av revisjonen, sekretariatet (eigarskapskontroll) eller andre som kontrollutvalet bestemm.

Kontrollar i selskap som har fleire eigarkommunar bør i den grad det er mogleg, koordinerast.

Rapportering

Rapport etter gjennomført selskapskontroll vert sendt frå den som har utført kontrollen, til kontrollutvalet. Etter kontrollutvalet si handsaming vert rapporten sendt til kommunestyret¹.

¹ Oversending av rapport etter gjennomført selskapskontroll til kommunestyret er ikke obligatorisk, men er anbefalt som god praksis.

Kontrollutvalet rapporterer om gjennomførte selskapskontrollar og resultatet av desse i årsmeldinga si, som vert lagt fram for kommunestyret. Dersom kontrollutvalet har gjort endringar i plan for selskapskontroll, jf. punktet om "Gjennomføring", som nemnt ovanfor, skal dette kome fram i årsmeldinga.

Prioriteringar i denne planperioden

Generelt

På side 4 er det lista opp selskap som kommunen har eigarinteresser i, både heileigde og deleigde. Kvar selskap er også kort skildra. Ved prioritering av selskapskontroll kan følgjande kriterier vera relevante i samband med ein risiko- og vesentlegheitsvurdering:

- Selskapet sitt tenestetilbod til kommunen sine innbyggjarar
- Selskapet sitt samfunnsmessige ansvar
- Kommunen sine eigarandelar
- Økonomisk gevinst- og tapspotensial
- Kommunen sitt motiv for eigarskapet

Prioritering av selskapskontroller

Der det er fleire kommunar som har eigarinteresser i same selskapa, bør gjennomføringa av kontrollar i desse selskapa som hovudregel koordinerast.

I 2015 vart det gjennomført eigarskapskontroll i MAKS AS, medan det i 2009 var gjennomført eigarkontroll i NGIR IKS for alle eigarkommunane. Utover dette har det ikkje vore utført eigarskapskontroll av selskap kommunen har eigarinteresser i dei siste planperiodane.

Oversikt over Meland kommune sitt eigarskap i selskap:

Informasjonen i oversikta er henta frå kommunen sin årsrekneskap for 2014.

Aksjeselskap (AS)

BKK AS
Fjord Line AS
Meland Utbyggingsselskap AS
Nordhordland Industriservice AS
MAKS Meland Arbeids- og Kompetansesenter AS
Sambandet Vest AS

Interkommunale selskap (IKS)

Helsehuset IKS
Interkommunalt arkiv i Hordaland IKS
Nordhordland og Gulen Interkommunale Renovasjonsselskap IKS (NGIR)
Nordhordland Utviklingselskap IKS
Nordhordland Revisjon IKS

Andre

Biblioteksentralen SA
Nordhordland Bioenergi SA
Nordgarden bustadstifting
KLP